

Life-long learning and graphic design¹

Yaşam boyu öğrenme ve grafik tasarım

Osman Çaydere²

Abstract

Design is an appearance of an entire product or part thereof composed of various elements and features, such as lines, forms, colors, shape, texture, material flexibility, or decorations, perceived by human senses. It is possible to say that designing process contains the steps of identification of issue or necessity, gathering information, creativity and discovery process, troubleshooting, and application. From this aspect, the basic goal of graphic design, a visual communication tool and art, is to convey a message or to introduce a product/service. Nowadays, computers and other relevant technological devices have come to the area of usage of graphic design. In this study, it is aimed to find out where education of graphic design having importance for life-long learning is provided by which institutions in our country, and the present status of municipalities and Public Training Centers, among mass education institutions, in central districts of Ankara Province with respect to graphic design education.

Keywords: Life-Long Learning, Life-Long Learning and Design, Life-Long Learning and Graphic Design, Life-Long Learning and Visual Arts, Life-Long Learning and Art Education.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Özet

Tasarım, bir ürünün tamamının veya bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, doku, malzemenin esnekliği veya süslemesi gibi insan duyuları ile algılanabilen çeşitli unsur ve özelliklerin oluşturduğu görünümüdür. Tasarım sürecinin; problemin ya da ihtiyacın tanımı, bilgi toplama, yaratıcılık ve buluş süreci, çözüm bulma, uygulama evrelerini içerdiği söylenebilir. Bu yönüyle, görsel bir iletişim aracı ve sanatı olan grafik tasarımın temel amacı bir mesaj iletmek veya bir ürünü- hizmeti tanıtmaktır. Günümüzde bilgisayar ve ilgili diğer teknolojik aletler grafik tasarımın kullanım alanına girmiştir. Bu çalışmada, yaşam boyu öğrenme açısından önemli bir yere sahip olan grafik tasarım eğitiminin ülkemizde hangi kurumlarda verildiği ve Ankara ili merkez ilçelerinde yaygın eğitim kurumlarından belediyelerin ve halk eğitim merkezlerinin grafik tasarım eğitimi açısından mevcut durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Yaşam Boyu Öğrenme ve Tasarım, Yaşam Boyu Öğrenme ve Grafik Tasarım, Yaşam Boyu Öğrenme ve Görsel Sanatlar, Yaşam Boyu Öğrenme ve Sanat Eğitimi.

¹ Bu makale "International Conference on Lifelong Education and Leadership for ALL-ICLEL 2015" sunulan sadece özeti yayınlanan bildiriştir.

² Öğrt. Gör. Dr. Gazi University, Education Faculty, Department of Fine Art, Division of Art Education, osmancaydere@gmail.com

1. GİRİŞ

“Hayat boyu öğrenme, bilgilerin güncel ve etkili bir şekilde kullanılmasını teşvik edici bir yaklaşımdır. Bireyin fiziksel engellerini kaldırıp, öğrenmeye yönelik istek, motivasyon, olumlu tutum ve davranış geliştirme gibi bilgi çağı terminolojilerin yaşamın tüm kesimlerine ulaştırılması da bu yaklaşımın hedefleri arasında yer almaktadır” (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001:18).

Bireysel veya toplumsal bilgi ve becerilerin gelişmesi için amaçlı veya amaçsız öğrenmelerin gerçekleşmesi yaşam boyu öğrenmenin temel taşlarındandır. “Yaşam boyu öğrenme, “yaşam boyu, gönüllü ve özgüdü” temelinde kişisel veya mesleki nedenlerle yeterliliğin değişmesi ve gelişmesidir” (Toprak ve Erdoğan, 2012:69). Bireyin mesleki ya da sosyal beceri ve yeterliliklerini yaşam boyu geliştirmesi hem toplumsal hem de bireysel açıdan oldukça önemlidir.

“Hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılım; bireylere, ailelere ve toplumlara kişisel, sosyal ve ekonomik faydalar sağlar. Yeni bilgi ve beceri edinimi, bireyler için daha iyi istihdam olanakları ve kişisel gelişim olanakları sunar” (Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2014:18).

“Hayat boyu eğitim, genelde kurumsallaşmış eğitim ve okullara karşı yöneltilen eleştirilere bir cevap olarak görülmektedir. Geleneksel okul sistemleri, hızlı değişim sonucu ortaya çıkan yeni eğitim ihtiyaçlarını karşılamada ve değişme de yetersiz kalmaktadır. Çocukluk ve gençlik dönemleriyle sınırlı olan okul öğretiminin, değişen dünyanın tüm ihtiyaçlarını karşılaması asla mümkün değildir. Böyle bir dünya, diğer eğitim biçimlerine ve diğer imkanlara zorunlu olarak ihtiyaç duymaktadır ve hayat boyu eğitim; bireyin kişisel gelişiminin sağlanması, toplumsal bütünleşme ve gelişimin sağlanması ve ekonomik kazançların sağlanması olarak üç temel amaca sahiptir” (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001:10).

Hayat Boyu Eğitimin İlkeleri altı başlık altındadır ve aşağıda sırası ile açıklanmıştır; (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001:11-12).

1.Ansiklopedik Bilgilere Son Verilmesi: Hayat boyu eğitimde kişisel girişkenlik, yaratıcılığı teşvik, aktif ve bağımsız öğrenme, bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirme amaçlandığından ezber bilgilere karşı çıkılmalıdır. Hayat boyu eğitim çerçevesinde bilgiler çeşitli kitle iletişim araçlarıyla verilecektir. Çeşitli disiplinlerle ilgili olarak ezberletilen bilgiler, ansiklopedik bilgiler zamanla eskিয়েceğinden buna son verilmelidir. Diğer taraftan ansiklopedik bilgiler mantık geliştirmeyi engellemektedir. Herkese temel bilgilerin yanında işlemsel bilgilerin verilmesi esas alınmalıdır. Bundan böyle, bilgi nasıl öğretilir, kendi kendini yetiştirme nasıl gerçekleştirilir, bilgi nasıl seçilir, diğer bilgilerle nasıl bütünleştirilir, öğrenilenler uygulamaya nasıl aktarılır, soruları üzerinde durulmalıdır. Eğitim, düşünme biçimlerini, zihin faaliyetlerini ve eleştirebilme yetisini geliştirme üzerinde yoğunlaştırılmalıdır.

2.Okumaz-Yazmazlığa Son Verilmesi: Bilgilerin öğrenilmesi, öğrenme ve sürekli eğitim açısından hayat boyu eğitimin en büyük engeli okumaz-yazmazlıktır. Aynı zamanda toplumsal bütünleşme ve iş yaşamını geliştirmenin de en büyük engeli olarak görülmektedir. Bu nedenle hayat boyu eğitimin temel amacını okuma-yazma öğretimi oluşturmaktır. Herkes için zorunludur. Temel bir haktır. Herkese sağlanmalıdır. Ayrıca, geleneksel eğitim sisteminde uygulandığı gibi, ansiklopedik bilgi vermeye devam edilecekse, yöntemler aynen uygulanacaksa, bireyler okuma yazma öğrense de bir süre sonra unutacak ve gizli okumaz yazmazlığa düşeceklerdir.

3.Bilgilerin Geleneksel Yollarla Aktarılmasına Son Verilmesi: Aile ve toplum rolleri, sağlık, cinsiyet vb. konulardaki bilgiler aile ortamında insan ilişkileri yoluyla aktarılmaktadır. Bilimsellikten uzak, deneme yanılma yoluyla bulunan bu bilgiler hayat boyu eğitim için hatalı bir bilgi aktarım şeklidir. Oysa, sorunları çözmek, çağa ayak uydurmak, öğrenmeyi öğrenmek, beyin teknolojisini geliştirmek için derinlemesine ve sistemli bilgiler gerekmektedir. Hayat boyu eğitimde bireyin gelişmesi, sonraki öğrenmeleri için, ev, sağlık, sivil, sendika, cinsiyet, iletişim vb konularda bilgi aktarmak için her türlü kitle iletişim araçları kullanılmalıdır. Bu araçlar bireylere evde, işyerinde, günlük yaşamın her yönünde ulaşmalıdır. Bu tür bilgilerin yayılmasında devlet kontrol edici, yönlendirici, işbirliği ve destek sağlayıcı bir rol oynamalıdır.

4.Aşırı Uzmanlaşmaya Son Verilmesi: Mesleki eğitimde aşırı uzmanlaşmaya son verilmelidir. Uzun vadede iş konusunda kişinin ihtiyacı değişebilir, yeni iş alanları gelişebilir. Bireylere dar bir

meslek anlayışıyla tek bir işi öğretmek yerine, işi ile ilgili sorunları çözebilecek, yeni gelişmeleri takip edebilecek, beyin teknolojisini geliştirebilecek geniş tabanlı bir mesleki eğitim verilmelidir.

5. Her Düzeyde Geleneksel Eğitim Yöntemlerine Son Verilmesi: Ezberleme, kitaba dayalı bilgiler, öğretmenin anlattıklarıyla yetinme, pasif öğrenci, eleyici sistem, sınıf geçme sistemi vb. sistemler hayat boyu eğitimin engelleridir. Bunlar azaltılmalıdır. Günümüzde çocuk ailenin en önemli uğraşısı haline gelmiştir. Çocuğun kişiliğinin geliştirilmesi, sosyal başarısının artırılması, ailenin üzerinde durduğu konulardır. Çocuğun kişiliğini geliştirmeye ilk yıllardan itibaren dikkat edilmelidir. Çocuk ailedeki bütün tartışmalara katılmalı, karar almayı öğrenmelidir. Anne-baba otoritesi azaltılmalıdır. Gençler geleceğin yetişkinleri olarak görülmeli, alışveriş yapma, kültürel ve sportif faaliyetlere katılma, seçmeyi öğrenme gibi hususlarla desteklenmeli, ihtiyaçlarını bilmeli, yönlendirilmelidir. Genç içinde yaşadığı aile ve toplum değerleriyle tanıştırılmalıdır. Bu süreçte eğitim değerleri ön plana alınmalıdır. Çocuk, genç ve yetişkinlere sorun çözme yolları öğretilmelidir. Özellikle sorunu belirleme, bilgi toplama, bilgileri analiz etme, karar verme, uygulama ve değerlendirme gibi altı aşamalı sorun çözme yolu öğretilmelidir.

6. Eğitimin Demokratikleştirilmesi: Hayat boyu eğitim herkese açık olmalı, kadın erkek herkes eşit şekilde yararlanmalıdır. Fırsat eşitliğinin sağlanması, bireylerin ekonomik, sosyal, kültürel yaşama aktif olarak katılması vb. hususlara dikkat edilmelidir. Herkesin bilgiye ulaşabilmesi için, kaynaklar herkese açık olmalıdır. Bireylerin sistemde yeteneklerine uygun şekilde eğitim almasına imkan verilmelidir.

Bireylerin kişisel gelişimini sağlamak kapsamında Hayat Boyu Öğrenme Kurumları “Mesleki Eğitim Merkezi, Olgunlaşma Enstitüsü, Turizm Eğitim Merkezleri, Halk Eğitim Merkezleri” olarak sınıflandırılabilir (Kavtevek, 2014: 39-43). Güzel sanatlarda yetenekli görülenlerin geliştirilmelerine çeşitli yollarla yardım etmek, ayrıca sergiler düzenlemek, halkın güzel sanatlara olan ilgisini teşvik edici çalışmalar yapmak, sınıflandırılan bu kurumlardan halk eğitim merkezlerinin görevleri arasındadır (Kavtevek, 2014:55. Akt: Doğan, 2008).

1.1. Grafik Tasarım

Tasarım kelimesinin İngilizce karşılığı “desing” kelimesidir. Desing Latince kökenli bir kelimedir. Yapmak, etmek anlamındadır. Grafik ise yazı ve görsel öğelerin birlikte kullanılarak meydana getirilen düzenleme anlamındadır.

Yunanca “yazmak”, kazmak kökünden türetilmiş bir sözcük olan “grafik” kavramı, önceleri tek renkli, daha sonraları çok renkli olacak şekilde, tahta, metal veya taş gibi sert malzemelerin oyularak, üzerine boya sürülmek sureti ile deri veya kağıt gibi malzemelerin üzerine basılması ile elde edilen şekilleri ifade etmek için kullanılmıştır. Grafik sözcüğü çoğu kez, “baskı sanatı” olarak da isimlendirilmiştir (Tekere, 2009: 70).

“Bütün canlılar gibi insanın da hayatta kalabilmek için çeşitli ihtiyaçları vardır. İnsan; varoluşundan beri bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için akli ile çeşitli yöntemler geliştirerek fiziksel eksikliğini de kapatarak, canlıların en güçlüsü haline gelmiştir. Yaşayabilmek için en temelde yemek, barınma, korunma, giyinme gibi ihtiyaçlarını karşılamış ve üretim faaliyetlerinde bulunarak diğer canlılardan ayrılmıştır. Bu süreçte, hem güçlü canlıları alt edebilecek aletler, hem üretimi arttıracak araç gereçler tasarlamış ve bu birikimlerini de diğer nesillere aktarmak için iletişim çabalarına girişmiştir” (Çaydere, 2015:1). Çağlar boyu bir iletişim sağlayabilmek amacıyla oluşturulan görsel dil, evrensel boyutta anlaşılabilen ilkel tasarımlar olarak değerlendirilebilir. İlk çağlarda mağara duvarlarına yapılan resimler bu ilkel tasarımların örnekleridir.

“Bir grafik tasarım problemi daima iletişim ile ilgilidir. Tasarımcı; uygulama yöntemlerinin yanı sıra görsel algılamının doğasına görsel yanılmanın rolünü ve sözel ile görsel iletişim arasındaki ilişkileri de bilmek ve göz önüne almak zorundadır. Tasarımcı için tek bir çözüm yoktur; birçok çözüm vardır. Başka bir deyim ile, bir grafik tasarım problemi içinde tek bir doğru çözüm yoktur” (Becer, 2008: 34).

Bu tanımlamalardan da anlaşılabilirliği gibi; grafik tasarım insanlık tarihi kadar eski bir iletişim biçimidir. Evrensel bir dil olarak da güçlü bir iletişime sahip olan grafik tasarım bireye görsel okuryazarlık yetisi kazandırmaktadır.

Tasarım; estetik anlayış, yetenek, sanatsal bir altyapı ve zeka ile vücut bulur. Bu sebeple tasarım yetisine sahip bireylerin yaşam boyu karşılaştıkları problemlerde farklı yaklaşım açıları sergilemeleri, pratik çözümler üretmeleri olağandır.

1.2. Halk Eğitim

Halk eğitiminin yapısı “Yetişkin eğitiminin hedef kitle; yaş, eğitim düzeyi, öğrenme isteği, cinsiyeti ve farklı gereksinimleri olan kişilerden oluştuğu için çok geniştir ve bu nedenle heterojen bir özellik göstermektedir. Diğer yandan, toplumun farklı kesimlerinden (köylü, kentli, işçi, işveren, çiftçi, esnaf, ev hanımı, serbest meslek vb.) oluşan hedef kitlenin değişik beklenti ve gereksinimlerinden dolayı yetişkin eğitimi etkinlikleri çok geniş bir alanı kapsamaktadır” (Türkoğlu ve Uça, 2011:75).

Halk Eğitiminin tarihçesi incelendiğinde; Selçuklu döneminden başlayarak toplumun gereksinimi olan öğretmen, kadı, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar kademeli eğitim veren dini temele dayalı örgün eğitim kurumları özelliğine sahip *Medreseler*, 13. ve 18. yy arasında etkin bir rol oynayan Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenen, toplumsal yardımlarda bulunan bir esnaf kuruluşu olan *Abilik örgütü*, 18. yy’dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlayan ve ticaret ahlakını koruyan, çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara işyeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanan *Loncalar*, Selçuklulardan itibaren gençleri, Acemi Oğlan Ocakları’nda yetiştiren bir kurum olarak da çalışan *Ordu*, halk eğitiminin tarihsel gelişimi çerçevesinde Cumhuriyet öncesi halk eğitimi etkinliklerindedir (Türkoğlu ve Uça, 2011:53).

Halk eğitiminin tarihsel gelişimi çerçevesinde Cumhuriyet dönemi halk eğitimi etkinlikleri ise, Eğitim Şubesi (1926), Halk Derslikleri (1927), Millet Mektepleri (1927), Halk Okuma Odaları (1930), Halkevleri ve Halk Odaları(1932), Köy Eğitim Kursları (1936), Köy Enstitülerinden (1942) oluşmaktadır (Türkoğlu ve Uça, 2011:53).

Bu bağlamda halk eğitim açısından önemli yere sahip olan *Köy Enstitüleri*, 17 Nisan 1940 tarihinde kuruldu. Amaç köyün ve köylünün kalkınmasını sağlayacak öğretmenler yetiştirmektir. Bu okulların en belirgin özelliği, ülkemiz koşullarına uygun ve çağdaşlaşma yolunda topluma yol gösterici olmasıdır. Dünyada başka bir örneği olmayan bu kurumlar, katılımcı ve demokratik yönetim anlayışı, ders programları ve uygulanan eğitim yöntem ve ilkeleri ile pek çok ülkenin ilgisini çekmiştir. Köy Enstitülerinde kültür, ziraat ve teknik derslerin yanı sıra güzel sanatların her alanında gösterilen çabalar aynı zamanda çağdaşlaşmanın da göstergesi olmuştur. Resim, müzik ve beden eğitim dersleri en önemli derslerdir. Donanımlı resim atölyeleri, müzik odaları ve salonları sanatsal uygulamalar için elverişli ortamlardır (Tunç, 2009:30).

1.3. Köy Enstitüleri ve Bauhaus

Köy Enstitüleri kurulmadan önce dönemin Milli Eğitim Bakanı’nın talimatıyla dünyadaki eğitim yöntemleri konusunda araştırmalar yapılmış, bu araştırmalar sonucunda Almanya’da uygulanan Bauhaus modeli dikkat çekici bulunmuştur. Köy Enstitüleri’nin kuruluşunda Bauhaus’tan etkilendiğini söyleyebiliriz.

Bauhaus’un; 1919 yılında teknoloji ve sanatı, bunların temel değerleri olan işlevsel-faydalı ve güzel değerlerini birleştirmek amacıyla kurulduğu söylenebilir.

Walter Gropius, güzel sanatlar ve tasarım sanatlarının ortak köklerini görerek, bu okulda, sanatçı, mimar, zanaatkar ve endüstri arasındaki bağları yeniden kurmayı ve böylece sanatla endüstriyi birleştirmeyi amaçlamaktaydı (Bektaş, 1992:69).

Bauhaus; eğitimi, sanat eğitimini akademik bir elit olmaktan çıkarıp topluma yaymayı hedefliyordu. Bu hedefin Köy Enstitülerinde de var olduğunu görmekteyiz.

Sanat ve zanaat ikilemi yaklaşık iki yüzyıldır sadece sanat dünyasında değil, insan ve toplum yaşamında da egemen olarak, sanat eğitimi veren akademiler ile zanaat eğitimi veren sanat okulları arasına kalın bir çizgi çekmiştir. Estetik ve işlevsellik de yüzyıllardır aralarında kesin bir duvarla ayrılmış, Baumgarten ve Kant'tan beri karşıt değerler olarak anlaşılmıştır. Bu görüşe göre işlevsellikle estetik yan yana olamazdı. Estetik olan işlevsel olmaz, işlevsel olan ise estetik olmazdı. Sanat akademileri plastik sanatlar alanında, mimaride eğitim veriyorlardı. Uygulamalı sanat okulları da seramik, grafik, tekstil ve mobilyacılık gibi işlevsel ve dekoratif sanatları içine alan sanat okullarıdır. Öte yandan bu iki sanat kurumunun organik ilgileri de farklıdır. Dekoratif, işlevsel sanatların teknoloji ve endüstri ile sıkı bağlılıkları olduğu halde, salt estetik değerlere dayanan güzel sanatlar akademilerinin böyle bir ilgisi yoktur ve onlar salt estetik bir dünyada yer alırlar (Tunalı, 2011:74).

Bauhaus felsefesinde, doğada insan gereksinimlerinin tümünün yer aldığı fikri vardı. Bu sebeple Bauhaus'lu tasarımcılar tasarım sorunlarına doğadan çözümler üretebileceklerini düşünüyorlardı. Doğa hem estetik, hem de işlevseldi.

Günümüzde ise ülkemizde grafik tasarımı içeren eğitimler lise düzeyinde Güzel Sanatlar Liselerinde, Meslek liselerinde, ön lisans ve lisans programlarında ise, meslek yüksek okullarında, Güzel sanatlar fakültelerinde, sanat tasarım fakültelerinde, eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde verilmektedir.

Bunların yanı sıra yaygın eğitim kapsamında ise, Halk eğitim merkezleri, mesleki eğitim merkezleri, belediyelerin meslek edindirme kurslarında grafik tasarımla ilgili eğitim verilmektedir.

Yaygın eğitim kapsamındaki sanatsal içerikli çalışmalar sayesinde birey ve toplum olumlu etkilenecek, sonraki nesiller için değerli birikimler sağlanabilecektir. Sanat eğitimi dolayısıyla grafik tasarım eğitimi, bireylerin çok yönlü olumlu davranışlar kazanmasına olanak sağlayabilir. Grafik tasarım, uygulama temeline dayalı bir alan olması sebebi ile bireylerin sürekli kendi bilgi ve becerilerini geliştirmeleri bir gerekliliktir.

1.4. Amaç

Günümüzde bilgisayar ve ilgili diğer teknolojik aletler grafik tasarımın kullanım alanına girmiştir. Grafik tasarım eğitimi yaşam boyu öğrenme açısından önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple araştırmada, belediyelerde ve halk eğitim merkezlerinde verilen grafik tasarım eğitimine ait mevcut durumunun hayat boyu öğrenme açısından ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.5. Sınırlılık

Bu kapsamda ele alınan programlar; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı halk eğitim merkezlerinde uygulanan modüler program ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin meslek edindirme kurslarında kullanılan sertifika programı ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma veri toplama ve çözümleme tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. "Nitel araştırmalar, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde

ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir”(Yıldırım ve Şimşek,2013: 45).

2.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Ankara ilinde yer alan tüm meslek edindirme kursları ve halk eğitim merkezleri, örneklemini ise, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi ile 26 ilçe belediyesinde yer alan meslek edindirme kursları ve 14 halk eğitim merkezleri oluşturmaktadır.

2.2.Veri Toplama ve Çözümleme

Literatür taramasının ardından, halk eğitimi ve mesleki eğitim kapsamında eğitim veren kurumlara internet üzerinden ulaşılmıştır. Bu kurumlara ait internet sayfaları incelenerek grafik tasarım konusunda eğitim veren ve vermeyenler tespit edilmiştir. Ayrıca Hayat Boyu eğitimin ilkelerine ulaşılmış ve ilkeler kurumlardaki mevcut durumla ilişkilendirilmiştir. Kurumlara ilişkin ulaşılan modüler programlar araştırmada programların mevcut durumu konusunda yol gösterici olarak kullanılmıştır. Böylece verilere doküman incelemesi yoluyla ulaşılmış ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Doküman incelemesi “araştırılması hedeflenen, olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

“İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

3. BULGULAR VEYORUMU

Aşağıda Ankara İli Yaygın Eğitim Kurumlarına ait ve Belediyelere ait kurumlarda Grafik Tasarım eğitiminin mevcut olma durumu saptanmıştır ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. Yaygın Eğitim Kurumlarına İlişkin Durumu

İlçe	Kurumlar	Grafik ve Fotoğraf	Grafik Animasy	Yok
Çankaya	Halk Eğitim Merkezi	X		
Gölbaşı	Halk Eğitim Merkezi			X
Altındağ	Halk Eğitim Merkezi			X
Ankara	Olgunlaşma Enstitüsü	X		
Akyurt	Halk Eğitim Merkezi			X
Etimesgut	Halk Eğitim Merkezi			X
Eryaman	Halk Eğitim Merkezi			X
Keçiören	HEM ve ASO		X	
Mamak	Karaağaç HEM	X		
Pursaklar	Halk Eğitim Merkezi			X
Sincan	HEM ve ASO			X
Yenimahalle	HEM ve ASO	X		
Çubuk	Halk Eğitim Merkezi			X

* HEM: Halk Eğitim Merkezi- ASO: Akşam Sanat Okulu kısaltmalarıdır.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Yaygın Eğitim Programları Kapsamında “Grafik ve Fotoğraf” alanı ile ilgili yer alan mesleklere ilişkin, yedi modüler program mevcuttur. Bunlar, Bilgisayar Destekli Reklam ve Tasarım, Fotoğraf Baskı

Operatörü, Fotoğraf Çekim Elemanı, Fotoğraf Çekimi, Fotoğraf Çekimi ve Görsel Düzenleme, Grafik Desen Çizimi, Grafiker modüler programlarıdır. Araştırma konusu çerçevesinde “Grafik ve Fotoğraf” alanında, “Grafik Desen Çizimi Modüler Programı” ve Grafiker Modüler Programı’nın mevcut olduğu görülmektedir (<http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/?q=24&alan=Grafik%20ve%20Foto%20C4%9Fraf>). Araştırmada ulaşılan halk eğitim merkezlerinin verdikleri dersler bu kapsamda gözden geçirilmiştir.

Tablo 1. Belediyeler ve Eğitim Programına İlişkin Durum

İlçe	Kurumlar	Grafik Ve Fotoğraf	Grafikerlik	Grafik Animasyon	Yok
Ankara Büyükşehir Belediyesi *	BELTEK				X
Ankara Büyükşehir Belediyesi	BELMEK				X
Akyurt					X
Altındağ	Meslek Edindirme ve Hobi Kursları				X
Ayaş					X
Bala					X
Bey pazarı					X
Çamlıdere					X
Çankaya	Çankaya Evleri				X
Çubuk					X
Elmadag					X
Etimesgut	ETİSEM	X			
Evren					X
Gölbaşı	Gölbaşı Gençlik Sanat Eğitim Merkezi				X
Güdül					X
Haymana					X
Kalecik					X
Kazan					X
Keçiören	KEÇMEK		X		
Kızılcahamam					X
Mamak	Meslek Edindirme ve El Sanatları Kursları				X
Nallıhan					X
Polatlı					X
Pursaklar					X
Sincan	Hobi Ve Meslek Edindirme Kursları				X
Şereflikoçhisar					X
Yenimahalle	YENİMEK				X

* Belediyeler incelendiğinde

* Belediyeler incelendiğinde; sadece T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ankara Büyük Şehir Belediyesi ve Gazi Üniversitesi işbirliği ile yürütülen BELTEK Gazi Üniversitesi Mesleki ve Teknik Eğitim Kursları kapsamında, mesleki teknik ve kültürel amaçlı sertifika eğitim programlarında “Indesign İle Sayfa Tasarımı ve Uygulamaları” “Corel Draw İle Grafik Tasarım”, “Photoshop İle Görüntü İşleme” kurslarına ilişkin program bilgileri mevcuttur. Diğer belediyelerin kurslarına ilişkin program bilgisi mevcut değildir. Yine belediyelerde verilen dersler ve isimleri BELTEK kapsamında gözden geçirilmiştir.

Bu inceleme sonucunda yaygın eğitim kurumları ve belediyelerin vermiş olduğu eğitim programlarında bir birlik olmadığı görülmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin bu eğitim

programlarına yeterince yer vermediği de ortadadır. Ankara İli sınırları içerisinde sadece 3 belediye bu kapsamda eğitim vermektedir.

4. SONUÇ

Araştırmada halk eğitimi ve mesleki eğitim kapsamında eğitim veren kurumlarının grafik tasarım konusunda eğitim verenler ve vermeyenler tespit edilerek hayat boyu eğitimin ilkeleri açısından ele alınarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Hayat boyu eğitim ilkeleri kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yaygın Eğitim Kurumlarında bireylerin grafik tasarımı konusunda beceri kazanabilecekleri programları mevcuttur. Bu programlar çerçevesinde toplam 13 merkezin altısında grafik tasarım eğitimi verilmektedir. Yerel yönetimlerde ise 27 belediye ve bağlı kuruluşlarının 3'ünde grafik tasarım eğitim verilmektedir.

Bu araştırma sonucunda grafik tasarım eğitimi alanında yaygın eğitim programlarında bir isim birliği olmadığı ortadadır. Bu konuda isim birliği sağlayacak bir çalışma yapılmalıdır.

Günümüzde grafik tasarım hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır, bazen bilgilendirme, bazen pazarlama, bazen yol gösterme amacıyla hazırlanan materyaller insanların görsel okuma yetisi kazanmasına sebep olurlar. Grafik tasarımı yapabiliyor olmak ise bu anlamda tasarımcının görsel yazarlık yetisi kazanmasını sağlar. Sonuç olarak tasarımcının görsel okuyucu, izleyicinin ise görsel okuyucu olduğunu söyleyebiliriz.

Grafik tasarım eğitimi programlarının teknoloji ve gelişen iletişim ortamlarını yakından takip eder durumda, güncel olmaları bir zorunluluktur.

Etkin bir eğitim programında hedef kitlenin girişken, yaratıcı, aktif, eleştirel bir bakış açısına sahip, kapasitesini kullanan bir pozisyonda olabilmesi, programların yenilenen, güncel ve bağımsız bilgiyi iletmesiyle mümkündür. Bu durumda program, hayat boyu eğitim ilkeleri doğrultusunda eğitime hizmet edecektir.

Aktif bir eğitim programı sürekli kendisini yenileyeceğinden hedef kitlenin daima araştırma içerisinde olmasını sağlayacaktır.

Teknolojik imkanları etkin bir şekilde kullanan grafik tasarım alanı, eğitim sürecinde bireyi yeniliklere açık, geleneksel yolların dışında çağdaş kanalları kullanmaya yöneltmektedir. Böylece hayat boyu eğitimin önemli bir ilkesi doğrultusunda eğitim sağlanmış olacaktır.

Özellikle yerel yönetimlerin kapsamda hazırlayacakları eğitimler, ulaşılabilirliği sebebiyle eğitimde fırsat eşitliği yaratabilir, eğitimin demokratikleşmesine katkı sağlayabilir.

Yerel yönetimlerin kendi sınırları içerisinde yaşayan insanlara yeni iş olanakları yaratmak, bireylerin ekonomik durumlarına katkı sağlamak, eğitilmiş bireyler oluşturmak için hayat boyu eğitime gerekli önemi vermeleri gerekmektedir. Bu kapsamda da güncel, geçerliliği yüksek bir alan olan grafik tasarım eğitimi alanında eğitim verecek programlar hayata geçirilmelidir.

KAYNAKÇA

Becer, E. (2008). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.

Bektaş, D. (1992), *Çağdaş grafik tasarımın gelişimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çaydere, O. (2015). *Grafik tasarım programlarına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara

- Kavtelek, C. (2014). *Eğitim bilimleri ana bilim dalı hayat boyu öğrenme kurum yöneticilerinin hayat boyu öğrenmeye ilişkin alguları ve görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sivas
- Kavtelek, C. (2014). *Eğitim bilimleri ana bilim dalı hayat boyu öğrenme kurum yöneticilerinin hayat boyu öğrenmeye ilişkin alguları ve görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sivas. Aktaran: Doğan, A. (2008). *Halk eğitim merkezleri'nde halkla ilişkiler kapsamında afet bilinçlendirmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001). *Hayatboyu eğitim veya örgün olmayan eğitim özel ihtisas komisyonu raporu*: Ankara
- Toprak.M. ve Erdoğan.A. (2012). Yaşamboyu öğrenme: kavram, politika, araçlar ve uygulama. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* . Cilt:2, Sayı:2
- Türkoğlu, A., & Uça, S. Türkiye’de Halk Eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Aralık 2011, 2 (2), 48-62*
<http://dergi.adu.edu.tr/egitimbilimleri/>
- Teker, U. (2009). *Grafik tasarım ve reklam*. İstanbul: Yorum Sanat.
- Tunalı, İ. (2011). *Sanat Ontolojisi*. İstanbul: İnkılap.
- Tunç, A. Z. (2009). Köy enstitülerinde sanat eğitimi ve dönemin yöneticilerinin sanata yaklaşımları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 26*
- Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi 2014-2018.
<http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/013.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
<http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/?q=24&alan=Grafik%20ve%20Foto%C4%9Fraf>

Extended English Abstract

Introduction

“Like all creatures, human being also has diverse needs for survival. Human being has become the strongest of all creatures in compensation of its physical deficiency by developing various methods by mind since its existence to satisfy such necessities. In order to stay alive, having satisfied such basic needs as food, housing, protection, clothing, it is differentiated from other creatures in being production activities. In this process, it has designed such tools and equipments both to overcome strong creatures and to increase production, and proceeded with communication works to relay such accumulation of knowledge to other generations” (Çaydere, 2015:1). Visual language created for enabling communication during ages long may be considered as primitive designs understandable in universal dimension. Those pictures depicted on cave walls in the early ages are examples of such primitive designs. In this context, design is the appearance that is formed by various elements and characteristics of a product’s whole or part, such as lines, shapes, color, forms, texture, material flexibility, or decorations, and that may be perceived by human senses. It may be said that design process contain stages of definition of problem or need, accumulation of knowledge, creativity and discovery process, workaround, and application. From this aspect, the basic goal of graphic design, a visual communication tool and art, is to convey a message or to introduce a product/service. Nowadays, computers and other relevant

technological devices have come to the area of usage of graphic design. Therefore, graphic design education has an important standing in terms of life-long learning. Therefore, in the study, it is aimed to prove the present situation of graphic design education at municipalities and public education centers with regards to life-long learning. The programs discussed within this context are limited to a modular program applied at public education centers of Ministry of Education and the certificate program used in the vocational courses provided by Ankara Metropolitan Municipality.

Methodology

The study is a descriptive one where techniques of qualitative research, data collection, and analysis are used. Qualitative researches “may be described as a research where such qualitative data collection techniques as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process for proving perceptions and incidents in a natural environment in a realistic and integrated manner” (Yıldırım & Şimşek, 2013:45). The population of study consists of all of vocational courses and public education centers in the province of Ankara, and its sampling is formed by vocational courses and 14 public education centers within Ankara Metropolitan Municipality and 26 district municipalities. After literature review, those institutions providing education via public education and vocational courses were contacted via Internet. Reviewing the internet pages of these institutions, whether or not they provide trainings on graphic design were confirmed. Furthermore, their Life-long learning principles were accessed, and such principles were compared to the existing situations at the said institutions. Accessed modular programs of the institutions were used as a guide evaluating the current state of programs in the study. Thus, the data was achieved through document reviews and analyzed through content analysis. Document reviews cover “the analysis of written materials that are targeted and contain information on the fact or facts” (Yıldırım & Şimşek, 2013:217). “The process that is performed basically on the content analysis is to bring similar data together within the framework of specific concepts and themes, and to interpret them after organizing the same in a format that readers can understand” (Yıldırım & Şimşek, 2013:259).

Conclusions and Suggestions

In the study, institutions were differentiated as to whether or not providing education on graphic designing within public education and vocational courses, and the conclusions below were obtained by evaluating the results in terms of the principles of life-long learning.

Within the life-long learning principles are included such programs through which individuals may acquire skills of graphic design at Mass Education Institutes of Ministry of Education. As part of such programs, graphic design education is provided in six of total 13 centers. On the other hand, through local administrations, such education is provided by three of 27 municipalities and affiliated institutions. As result of this study, it is quite apparent that there is no concert in naming of mass education programs in the field of graphic design education. It is a must to do works yielding to a name union in this regards.

Today, graphic design emerges in every field of our life, and the prepared materials that are sometimes informative, sometimes marketing, and sometimes guidance cause people to gain the ability to read visually. To be able to do graphic designing, in this sense, enables designers to gain visual literacy skills. In conclusion, it is possible to say that a designer is a visual literate and an observer is a visual reader. It is imperative that graphic design education programs are in close pursuit of the technology and the evolving communications environment and are up-to-date.

That any target group in an effective education program having a challenging, creative, active, and critical perspective, and being able to use own capabilities is possible provided that such a program conveys renewed, up-to date, and unbiased information. In such cases, programs will serve education in line with the principles of life-long education. Since constantly be

renewing itself, an active training program will ensure that target audience will always be in the study.

The field of graphic design, effectively using technological means, directs individuals in the educational process to use not the traditional ways but contemporary channels, open to innovations. Thus, education will be ensured in accordance with an important principle of life-long learning. In particular, any training to be prepared in the context of local governments may create equality of opportunities and contribute to democratization of education due to the availability thereof. It is necessary for local administrations to give due importance to life-long education in order to create new job opportunities for those living their own boundaries, to make contributions to individuals' economic conditions, and to help individuals with their educations. Also within such framework, any programs providing education in graphic design education, which is a current field with high relevance, must be brought into action.